Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

De același autor la Editura Nemira:

HMS Terror
Drood
Seria Hyperion Cantos

DAN SIMMONS s-a născut în 1948 în statul american Illinois și a crescut în Vestul Mijlociu. În 1970 a absolvit Colegiul Wabash și a fost recompensat cu Premiul Phi Beta Kappa pentru excelență în ficțiune, jurnalism și artă. A urmat Washington University din St Louis, după care a lucrat optsprezece ani în învățământul primar. Prima povestire i-a fost publicată în 1982, iar primul roman în 1985. Din 1987 este scriitor liber-profesionist. Dan Simmons a devenit faimos în 1989, când a câștigat premiile Hugo și Locus cu romanul *Hyperion*, a cărui structură este inspirată din *Decameronul* și *Povestiri din Canterbury*. Simmons a abordat de-a lungul carierei sale literare diverse genuri, combinându-le uneori în cadrul aceluiași volum: science fiction, horror, fantasy și roman polițist. Dintre lucrările sale amintim: *Song of Kali* (Premiul World Fantasy, 1986), Carrion Confort (premiile Bram Stoker, Locus și British Fantasy, 1990), *Hyperion* (premiile Hugo și Locus, 1990, Ignotus, 1991, și Seiun, 1995), Entropy's Bed at *Midnight* (Premiul Locus, 1991), *Căderea lui Hyperion* (premiile Locus și SF Chronicle, 1991, British SF, 1992, și Seiun, 1996), Prayers to Broken Stones (Premiul Bram Stoker, 1992), *Summer of Night* (Premiul Locus, 1992), *Children of the Night* (Premiul Locus, 1993), „This Year's Class Picture" (premiile World Fantasy, Bram Stoker și Sturgeon, 1993, Seiun, 1999), „Death in Bangkok" (premiile Bram Stoker și Locus, 1994), *Fires of Eden* (Premiul Locus, 1995), The Rise of Endymion (premiile Locus și SF Chronicle, 1998), „Orphans of the Helix" (Premiul Locus, 2000), *A Winter Haunting* (Premiul International Horror Guild, 2003), *Ilion* (Premiul Locus, 2004).

A CINCEA CUPĂ

DAN SIMMONS

Traducere din limba engleză
RUXANDRA TOMA

NEMIRA

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

PRIMA PARTE

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

CAPITOLUL 1

În acel martie ploios al anului 1893, din motive de nimeni înțelese (în primul rând, pentru că nimeni altcineva în afară de noi nu este la curent cu povestea aceasta), Henry James, scriitorul american stabilit la Londra, a hotărât să-și petreacă la Paris ziua de naștere, 15 aprilie, iar acolo, la aniversarea lui, sau puțin înainte, să se arunce noaptea în Sena, punându-și astfel capăt zilelor.

Ce vă pot spune eu este că James se simțea extrem de deprimat în primăvara aceea; ce nu vă pot spune este de unde îi *venea* deprimarea. Sigur, cu un an înainte, la 6 martie 1892, sora sa, Alice, murise în Anglia de cancer la sân; dar Alice era bolnavă de decenii bune, ajunsese chiar să nu mai cunoască altă viață, așa că primise cu bucurie diagnosticul de cancer. Moartea, îi spusese ea fratelui său, Henry, era un eveniment pe care ea îl așteptase din totdeauna cu cel mai mare entuziasm. În scrisorile sale către rude și prieteni, Henry dăduse impresia că-i sprijinea nerăbdarea de a-și încheia o dată pentru totdeauna socotelile cu suferința permanentă, iar după aceea descrisese în amănunt ce moartă frumoasă fusese.

Poate că depresia aceasta a lui James, trecută cu vederea de cei din jur, a fost accentuată și de faptul că lucrările lui nu se vânduseră tocmai bine în anii de dinainte: romanele lui din 1886,

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Bostonienii și *Prințesa Casamassima,* ambele influențate de stingerea lentă a lui Alice și de povestea ei de dragoste[1] cu Katharine Loring, nu avuseseră câtuși de puțin succesul scontat nici în America și nici în Anglia. Așa că, de prin 1890, James începuse să-și canalizeze spre teatru atât talentul cât și dorința de înavuțire. Cu toate că prima încercare, dramatizarea romanului *Americanul,* avusese parte de o reușită modestă, și doar în provincie, nu la Londra, James era tot mai convins că doar teatrul îi va aduce bogăția pe care harul lui de scriitor o merita. Însă pe la începutul lui 1893, începuse deja să-l macine gândul că speranța aceasta era deșartă și că îi amăgea pe cei din jur, așa cum se amăgea și pe sine. La fel cum, în secolul următor, Hollywood-ul îi va împinge pe scriitori pe calea pierzaniei, teatrul englezesc de la sfârșitul secolului al nouăsprezecelea îi ademenea cu promisiuni deșarte pe oamenii de litere, care – aidoma lui Henry James – habar nu aveau cum să scrie o piesă de teatru care să se bucure de succes în rândul publicului larg.

Mulți biografi ar putea înțelege mai bine această stare depresivă, neașteptată, însă foarte profundă, dacă momentul la care mă refer ar fi începutul primăverii lui 1895, nu luna martie din 1893. Pentru că într-o seară din primăvara aceea, într-un teatru londonez, va face prostia de a ieși pe scenă la finalul primei sale piese importante, *Guy Domville,* și în loc de aplauze și ovații se va alege cu fluierături și huiduieli. Majoritatea spectatorilor plătitori de bilete, spre deosebire de doamnele strălucitoare și domnii eleganți invitați de James personal, nu vor fi citit niciun roman de Henry James, mulți dintre ei nici măcar nu vor ști că a scris romane și astfel huiduielile lor vor fi efectul strict al calităților (sau lipsei calităților) respectivei producții dramatice. Și da, *Guy Domville* va fi o piesă proastă, foarte proastă.

[1] În original *Boston-marriage* („mariaj bostonian") – termen prin care era denumită în epocă relația de durată dintre două femei (n. tr.).

Chiar și un an mai târziu, după luna ianuarie 1894, când prietena lui, Constance Fenimore Woolson[1], se va sinucide în Veneția, aruncându-se de la o fereastră (probabil, vor murmura unii pe la colțuri, pentru că nu-și respectase promisiunea de a veni să stea cu ea sau în apropiere de ea în orașul gondolelor), știm bine că, ros de remușcări, Henry James va fi nevoit să se lupte cu o depresie înfiorătoare.

Iar spre finalul anului 1902, vârstnicul James va cădea în ghearele celei mai cumplite depresii de până atunci – una într-atât de intensă, încât William, fratele său mai mare (aflat deja cu un picior în groapă din cauza unor probleme grave cu inima), va traversa Atlanticul și va veni la Londra pentru a-l ține de mână la propriu. În acei ani, Henry James va jeli „vânzările dezastruoase" și deficitul de profit al romanelor sale, publicate în colecție între 1906 și 1908, sub titlul „New York Edition", proiect istovitor căruia îi dedicase cinci ani din viață, când și-a rescris amplele romane și a conceput introduceri interminabile pentru fiecare în parte.

Însă mai sunt șaisprezece ani până la acea ultimă depresie. Nu avem nici cea mai vagă idee cu privire la teribila deznădejde care îl cuprinsese pe James în această primăvară a anului 1893. La fel cum nu avem habar pentru care motiv hotărâse el că soluția cea mai bună era să se sinucidă la Paris.

S-ar fi putut ca una dintre cauze să fi fost criza serioasă de gută de care suferise James în timpul friguroasei ierni englezești de la sfârșitul lui 1892 și începutul lui 1893, când se îngrășase și mai mult deoarece fusese nevoit să renunțe la plimbările lungi. Ori poate singurul motiv a fost acela că în aprilie urma să împlinească cincizeci de ani: punct de cotitură care a dărâmat oameni mai puternici decât mult prea sensibilul Henry James.

Nu vom ști niciodată.

Știm însă că povestea noastră începe odată cu episodul acelei depresii și cu planul lui de a-și curma viața aruncându-se în apele

[1] Constance Fenimore Woolson (1840–1894) – romancieră, nuvelistă, poetă, strănepoată a scriitorului James Fenimore Cooper (n. tr.).

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Senei chiar în ziua lui de naștere sau puțin înainte. Așadar, pe la jumătatea lunii martie a anului 1893, Henry James (renunțase la particula „Jr." la ceva vreme după decesul tatălui său în 1882) a trimis scrisori din Londra rudelor și prietenilor, înștiințându-i că are de gând să-și ia „o scurtă vacanță de la îndatoririle cotidiene ale creației literare, pentru a sărbători venirea primăverii și aniversarea a o jumătate de veac de viață în însoritul Paris, înainte de a mă întâlni cu fratele meu, Wiliam, și cu familia lui la Florența, pe la sfârșitul lui aprilie." James nu avea nici cea mai mică intenție de a ajunge în Florența.

Cu câteva fărâme din cenușa surorii sale, Alice, ascunse în tabacheră, James a ars câteva scrisori de la domnișoara Woolson și de la câțiva prieteni mai tineri, și-a părăsit apartamentul închiriat din De Vere Gardens, a luat trenul, iar apoi feribotul până la Cherbourg și a ajuns în Orașul Luminilor în seara următoare, seară mai întunecoasă și mai umedă și mai rece decât oricare dintre cele îndurate până atunci în Londra.

S-a instalat la Hotelul Westminster, pe Rue de la Paix, unde locuise o lună întreagă mai demult, atunci când scrisese câteva povestiri, printre care și preferata lui, „Elevul". Însă de data aceasta „s-a instalat" nu era termenul corect. Nu avea nicio intenție să-și petreacă acolo săptămânile rămase până la ziua lui. În plus, prețurile de la Westminster erau excesiv de mari pentru bugetul lui actual. Nici măcar nu și-a despachetat cufărul cel mare. Nu avea de gând să petreacă o a doua noapte acolo. Și nici, se hotărî el pe moment, vreo altă noapte oriunde altundeva pe lumea asta.

După o plimbare lungă, în frigul și umezeala zilei, prin Jardin de Tuileries, și o cină tristă, luată de unul singur – căci, din cauza hotărârii sale, nu făcuse niciun efort de a lua legătura cu prietenii lui parizieni sau cu alte cunoștințe aflate în capitala Franței la momentul respectiv – Henry James a băut un ultim pahar cu vin, s-a înfofolit în paltonul din lână, s-a asigurat că nu-i căzuse din buzunar tabachera cu cenușa lui Alice și, pipăind pietrele

ude ale pavajului cu vârful din bronz al umbrelei sale nedesfăcute încă, a pornit prin burniță și întuneric spre ultima lui destinație, în apropiere de Pont Neuf. Chiar și cu pasul lui măsurat, de domn trupeș, drumul până acolo nu a durat mai mult de zece minute.

Cel mai bun artist al cuvântului scris nu lăsase niciun bilet în urma lui.

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

CAPITOLUL 2

Locul unde James alesese să-și facă ieșirea de pe scena vieții se afla pe malul stâng al fluviului, la mai puțin de șaizeci de metri de podul larg și bine luminat. Însă aici, sub Pont Neuf, era întuneric; mai întuneric încă era pe platforma de promenadă de jos, ale cărei pietre înnegrite de mușchi erau izbite de apele negre și reci ale Senei. Chiar și pe timp de zi platforma aceasta era puțin folosită. James știa că prostituatele mai veneau aici în unele seri, dar nu pe o vreme atât de rece și ploioasă ca acum. În seara aceasta probabil că nu se îndepărtau de hotelurile lor din Pigalle sau își conduceau acei clienți care nu doreau să fie recunoscuți de cineva pe aleile strâmte din apropierea strălucitorului Boulevard Saint Germain.

Când, tot pocnind cu umbrela în pavaj, James ajunse pe platforma îngustă, pe care și-o alesese la lumina zilei – era exact așa cum o ținea minte din călătoriile anterioare la Paris –, deja nu mai vedea pe unde calcă. Ploaia crease halouri în jurul felinarelor de pe malul celălalt al Senei. Barjele și taxiurile acvatice erau mai puține în noaptea aceasta. James reuși să coboare ultimele trepte mai mult pipăind drumul cu piciorul și se îndepărtă încet de ele cu umbrela întinsă înainte, așa cum merge orbul cu bastonul lui. Zgomotele, de obicei foarte clare, făcute de roțile trăsurilor și de copitele cailor, ajungeau acum la el înăbușite, ca de la mare

depărtare; și căpătaseră parcă o notă de ireal din cauza ploii care se înteţise și a bălților de pe drum.

În bezna aceea aproape deplină, doar mirosul și auzul îi spuneau lui James că se apropie de fluviu, iar nu văzul. Și doar atunci când vârful umbrelei bătu în gol, nu în pietrele platformei, el socoti de cuviință să se oprească. Știa că de aici încolo nu mai erau trepte: doar vreo doi metri până la apele negre, învolburate. Aici Sena era iute, adâncă și dușmănoasă. Acum putea face pasul în gol și totul avea să se sfârșească.

Din buzunarul interior James scoase micuța tabacheră și își trecu vârfurile degetelor peste ea. Gestul acesta îi aduse aminte de un pamflet din *The Times*, pe care îl citise cu un an în urmă, care susținea că eschimoșii din Arctica nu creau opere de artă, ci doar dădeau formă unor pietricele netede, pe care le mângâiau întruna în timpul lunilor nesfârșite de noapte nordică. Gândul aduse un zâmbet pe buzele lui James. Simțea că și el avusese parte de propria lui noapte nordică.

În urmă cu un an, atunci când șterpelise puțin din cenușa surorii lui – Katharine Loring aștepta la poarta crematoriului, ca să revendice urna pe care urma să o ducă în Cambridge și să o îngroape în cavoul familiei James – o făcuse cu intenția sinceră de a o împrăștia în locul unde sora lui trăise cele mai fericite clipe din viață. Dar în lunile trecute de atunci Henry ajunsese să înțeleagă imposibilitatea acelei misiuni stupide. *Unde* să le împrăștie? Și-a adus aminte de veselia fragilă a lui Alice din vremurile când, amândoi mult mai tineri fiind, călătoriseră în Elveția împreună cu mătușa Kate, doamnă la fel de prozaică precum Groparul lui Hamlet. În săptămânile acelea petrecute departe de numeroasa ei familie și de casa din America, predilecția, deja foarte pronunțată, a lui Alice pentru bolile de nervi se mai domolise, iar primul lui gând a fost ca, la împlinirea vârstei de cincizeci de ani, să se ducă la Geneva și să-i împrăștie cenușa în locul unde amândoi râseseră și se întrecuseră în ironii, în vreme ce biata mătușă Kate nu pricepea nimic din tachinările și jocurile lor de cuvinte. Da, ar fi fost bine să-i

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

ducă cenușa acolo unde se plimbaseră veseli prin grădini și pe malurile lacului.

Dar se răzgândise, pentru că, în ultimă instanță, nici Geneva nu fusese un loc fericit. În călătoria aceea Alice se prefăcuse a-și fi „revenit" din boala a cărei victimă era; la fel cum și el se prefăcuse complice la optimismul ei maladiv.

Atunci să ducă cenușa la promontoriul din apropiere de Newport, unde ea își construise căsuța și petrecuse aproximativ un an într-o stare de aparentă sănătate și fericire.

Nu. Asta se întâmplase la începutul relației lui Alice cu domnișoara Loring și, în lunile trecute de la moartea ei, furia lui James față de Katharine P. Loring se făcuse tot mai mare. Duduia cu pricina petrecuse destul timp și-și făcuse prea multe mendre cu sora lui. Newport era exclus.

Așa că, până la urmă, nu-i venise în minte niciun loc unde Alice să fi fost cu adevărat fericită și unde el să-i poată împrăștia cele câteva firișoare nefericite de cenușă. Poate că întrezărise fericirea, dar fără să și-o însușească vreodată, numai în lunile sau anii petrecuți în Newport și apoi în Cambridge, înainte de ceea ce ea numea „cumplita vară", referindu-se la căsătoria lui William, fratele ei mai mare, cu Alice Gibbens, din data de 10 iulie 1878. William, tatăl ei, fratele ei, Harry, frații Bob și Wilkie, precum și suitele nesfârșite de oaspeți care călcau pragul tuturor reședințelor lor se amuzaseră ani de zile prezicând în glumă că William se va căsători cu *ea* – Alice James. Și întotdeauna Alice se prefăcuse ofensată de ideea aceea, însă acum – după lunga ei perioadă de infirmitate autoimpusă și apoi moarte – Henry James și-a dat seama că sora lui ajunsese să ia în serios gluma aceea și că fusese aproape distrusă când William se căsătorise cu altă femeie. O altă femeie care purta, printr-o crudă ironie a sorții, numele Alice.

După cum îi mărturisise odată fratelui Henry, în vara cu căsătoria lui William, ea „se aruncase în marea adâncă și valurile negre o acoperiseră".

Și astfel în noaptea aceasta, în această ultimă noapte, James hotărî că va ține strâns în mână tabachera cu cenușa lui Alice atunci când va face pasul și se va prăbuși în apele negre și în uitare. Știa că pentru asta va trebui să-și reducă la tăcere imaginația de scriitor și astfel să nu se întrebe dacă apa va fi rece ca gheața sau dacă nu cumva instinctul său primitiv de supraviețuire îl va face să se zbată și să încerce să înoate până la peretele acoperit cu mușchi al platformei atunci când mâlul Senei va începe să-i umple plămânii.

Nu, nu va trebui să se gândească decât la faptul că va lăsa în urmă suferința. Apoi să-și golească mintea de toate gândurile – cel mai greu lucru pe care a încercat vreodată să-l facă.

James ridică un picior peste marginea din piatră.

Și brusc își dădu seama că forma întunecată pe care o confundase cu un stâlp era, de fapt, silueta unui om aflat la o jumătate de metru de el. James desluși pălăria moale trasă pe ochi și profilul acvilin al tăcutului necunoscut, pe jumătate îngropat în gulerul ridicat al mantalei de călătorie, ba chiar îi auzea și respirația ușoară.

Cu un geamăt înăbușit, James făcu doi pași nesiguri înapoi, ferindu-se de străin.

– *Pardonnez moi, Monsieur. Je ne t'ai pas vu la-bas,* îngăimă el.

Acesta era adevărul. *Nu* îl văzuse.

– Sunteți englez, remarcă silueta cea înaltă.

Engleza individului avea un accent scandinav. Suedez? Norvegian? James nu-și putea da seama.

– Da, îi răspunse, retrăgându-se către trepte ca să plece mai repede de acolo.

Chiar în momentul acela, trecu pe lângă ei un *Bateau Mouche* – apariție neobișnuită pentru acel anotimp – jumătate taxi acvatic, jumătate vaporaș turistic, iar la lumina neașteptată a felinarelor de la bordul lui James reuși să vadă trăsăturile bărbatului.

– Domnule Holmes, exclamă el involuntar.

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Din cauza uimirii, se dădu un pas în urmă, spre apă, iar călcâiul stâng trecu peste marginea platformei. Dacă bărbatul cel înalt nu ar fi reacționat fulgerător, cu siguranță că ar fi căzut, așa cum își dorise cu câteva minute mai devreme. Mâna cu degete lungi a străinului îl apucă surprinzător de strâns de haină și îl trase înapoi pe platformă.

Înapoi în viață.

– Cum mi-ați spus? îl întrebă străinul, fără să-i dea drumul din strânsoare.

Îi dispăruse accentul scandinav. Acum vorbea doar ca un englez din înalta societate.

– Mii de scuze, se bâlbâi James. Probabil că m-am înșelat. Vă cer iertare pentru că v-am tulburat solitudinea.

În clipa aceea, James nu numai că îl recunoscuse pe bărbatul cel înalt – în ciuda părului mai negru acum decât fusese cu patru ani în urmă când îl cunoscuse, parcă și mai des și vâlvoi, nu pieptănat lins pe spate; în ciuda mustății bogate pe care și-o lăsase între timp și a formei ușor modificate a nasului, probabil cu pomezi de la teatru sau cam așa ceva –, dar își și dăduse seama că individul fusese pe punctul de a se arunca el însuși în Sena atunci când fusese întrerupt de apariția neașteptată a lui James.

Situația era jenantă, dar Henry James avea o memorie excelentă. Odată ce vedea un chip și îi afla numele, nu-l mai uita niciodată.

Încercă să se îndepărteze, dar degetele puternice ale bărbatului nu voiau încă să-i dea drumul.

– Cum mi-ați spus? repetă el pe un ton înghețat ca metalul pe timp de iarnă.

– Mi s-a părut că sunteți o veche cunoștință, pe nume Sherlock Holmes, gâfâi James, nedorindu-și nimic altceva decât să scape de acolo și să ajungă cât mai repede în patul lui din elegantul hotel de pe Rue de la Paix.

– Unde ne-am cunoscut? vru să știe bărbatul. Cine sunteți?

James răspunse doar la a doua întrebare.

– Numele meu este Henry James.

Din cauza sperieturii era să adauge „Jr.", particula de mult eliminată.

– James, spuse domnul Sherlock Holmes. Mai tânărul frate al marelui psiholog William James. Sunteți scriitorașul acela american care locuiește la Londra.

Cu tot disconfortul puternic provocat de atingerea unui alt bărbat, pe James îl copleși revolta auzind că nu era decât fratele mai tânăr al „marelui" William James. Cu excepția câtorva cercuri mici de inițiați de la Harvard, nimeni nu auzise de William până la publicarea lucrării lui, *Principii de psihologie*, cu trei ani înainte, în 1890. Din motive pe care Henry nu le putea pricepe, cartea îi adusese lui William faimă internațională în rândurile intelectualilor și ale altor cercetători ai minții omenești.

– Fiți bun, vă rog, și dați-mi imediat drumul, ceru James pe cel mai aspru ton de care era în stare.

Indignarea pricinuită de faptul că era ținut strâns de reverele paltonului îl făcu să uite că Holmes – era convins că Holmes era – tocmai ce-i salvase viața. Sau poate salvarea era un alt motiv de ranchiună împotriva acestui britanic cu nasul acvilin.

– Spuneți-mi când ne-am cunoscut și am să vă dau drumul, zise Holmes, cu mâinile încleștate de haina lui James. Numele meu este Jan Sigerson. Sunt un explorator norvegian destul de cunoscut.

– În acest caz, mii de scuze, domnul meu, spuse James, fără nici cel mai mic regret. Evident că m-am înșelat. Din cauza întunericului am avut impresia că sunteți un domn pe care l-am cunoscut acum patru ani la o serată de binefacere în Chelsea. Petrecerea a fost organizată de o doamnă din America pe care aveam bucuria să o cunosc, doamna T.P. O'Connor[1] Am fost acolo însoțit de Lady Wolseley, împreună cu alți scriitori și actori ai scenei – domnul Aubrey Beardsley, domnul Walter Besant... Pearl Craigie, Marie

[1] Soția lui Thomas Power O'Connor (1848–1929) om politic irlandez, membru al Parlamentului britanic (n. tr.).